

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»
ФАКУЛЬТЕТ ЛІНГВІСТИКИ
КАФЕДРА ТЕОРІЇ, ПРАКТИКИ ТА ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

До захисту допущено
Завідувач кафедри

(підпис) (ініціали, прізвище)
«___» _____ 2015 р.

Дипломна робота
освітньо-кваліфікаційного рівня «Спеціаліст»

з напрямку підготовки (спеціальності) 7.02030304 «Переклад»

на тему Основні закономірності перекладу фразеологізмів-аніمالізмів
(англо-українські співвідношення)

Виконав (-ла): студент (-ка) 5 курсу, групи ЛА-41с
Шкільнюк О.О. _____
(прізвище, ім'я, по батькові) (підпис)

Керівник ст. викладач, к.ф.н. Рябоконь Г. Л. _____
(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали) (підпис)

Консультант І, II ст. викладач Присяжнюк Н.М. _____
(назва розділу) (вчені ступінь та звання, прізвище, ініціали) (підпис)

Рецензент доцент, к.пед.н. Литовченко І. М. _____
(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали) (підпис)

Засвідчую, що у цій дипломній
роботі немає запозичень з праць
інших авторів без відповідних
посилань

Студент _____
(підпис)

Київ – 2015 року

ВСТУП

У центрі уваги сучасної лінгвістики знаходяться проблеми, пов'язані з відображенням національної культури та історії у мовах. При вивченні іноземної мови відбувається поринання в культуру народу. Важливим історико-лексичним пластом кожної мови являється фразеологія. Фразеологія кожної мови зберігає інформацію про здобутки культури, звичаї, прагнення і сподівання народу, є одним із найважливіших джерел для дослідження його минулого, глибокого вивчення його цінностей та принципів орієнтації у світі, ставлення до навколишньої дійсності та її оцінки.

Відображення природи, зокрема її тваринного світу, у фразеологічних образах пов'язане з традицією ще дохристиянських часів, коли людина вважала себе частиною природи, а саму природу персоніфікувала, наділила представників рослинного і тваринного світу рисами, притаманними людині. Так впродовж років у свідомості різних культур і народів сформувались свої стереотипи і уявлення про представників фауни. Звідси і фразеологічні одиниці, до складу яких входять назви тварин, що відображують певні людські риси. Такі фразеологічні одиниці дістали назву **аніمالізми** або ж **зооніми**.

Маючи справу із фразеологічними одиницями, перекладач повинен володіти не тільки знанням обох мов, але й уміти аналізувати стилістичні й культурно-історичні аспекти вихідного тексту в зіставленні з можливостями мови оригіналу і культури тієї країни, тому що без цього дуже важко досягнути національний склад мислення носіїв мови.

Помітний внесок у вивчення та визначення засобів перекладу фразеологізмів належить таким науковцям та мовознавцям, як О.В. Кунін, В.В. Виноградов, І.В. Корунець, Р. П. Зорівчак, М. М. Шанський та інші. Вони ґрунтовно дослідили їхню синтаксичну природу, а також висвітлили стилістико-семантичні особливості стійких комплексів слів.

Тому, **актуальність** роботи зумовлена тим, що попри значну кількість наукових робіт у галузі англійської фразеології, на сьогодні залишаються

недостатньо вивченими структурно-семантичні особливості фразеологічних одиниць з анімалістичним компонентом та основні способи їх перекладу.

Об'єктом дослідження виступають англійські фразеологічні одиниці із анімалістичним компонентом, що містяться у фразеологічних словниках англійської мови.

Предметом дослідження виступають основні способи передачі англійських фразеологізмів-аніمالізмів українською мовою.

Мета дипломної роботи полягає в аналізі структурно-семантичних особливостей фразеологізмів-аніمالізмів англійської мови, а також у визначенні засобів досягнення адекватності при їх перекладі українською мовою.

Реалізація поставленої мети передбачає вирішення конкретних завдань:

1. дати теоретичне обґрунтування поняттю фразеологічна одиниця;
2. визначити основні класифікації англійських фразеологізмів;
3. проаналізувати структурно-граматичні особливості англійських фразеологічних одиниць із анімалістичним компонентом;
4. дати семантичну характеристику англійським фразеологізмам-аніمالізмам;
5. дослідити основні способи перекладу англійських фразеологізмів-аніمالізмів українською мовою;
6. здійснити аналіз перекладу англійських фразеологізмів-аніمالізмів.

Наукову новизну цієї роботи представляє комплексний підхід до фразеологічної системи англійської мови, зокрема фразеологізмів, що містять у своєму складі анімалістичний компонент, їх структурних та лексико-семантичних особливостей, а також основних способів їх перекладу українською мовою.

Теоретична значущість дипломної роботи полягає у дослідженні оціночних характеристик фразеологізмів-аніمالізмів у системі англійської мови. Зроблені спостереження та отримані результати мають безпосереднє значення для перспективи дослідження цілої низки актуальних питань

фразеології, для вивчення картини світу, а також для опрацювання методик дослідження в цій галузі.

Практична цінність роботи визначається можливістю використання її результатів у теоретичних курсах, на практичних заняттях з загального мовознавства, лексикології, стилістики, лінгвістики. Спостереження та висновки дослідження дадуть можливість правильно підібрати варіант перекладу фразеологізмів-аніمالізмів з метою досягнення адекватності та зіставленні тематичних глосаріїв.

Мовна база дослідження складає 955 англійських фразеологізмів-аніمالізмів на матеріалі одно- та двомовних фразеологічних словників, а саме: фразеологічні словники К. Т. Баранцева, П.П. Литвинова, «Book of idioms», ABBYY Lingvo та інші словники, подані у списку використаних джерел.

Методологічну базу дослідження становлять критичний аналіз наукової літератури з теми дослідження; аналіз словникових дефініцій; метод класифікації мовних одиниць; метод компонентного аналізу; метод співставлення однакових явищ у двох різних мовах; метод вивчення інформаційних джерел з проблеми дослідження, метод кількісного аналізу фактичного матеріалу.

Апробація. Матеріали роботи опубліковані у вигляді тезисів, поданих на такі конференції: XIV All-Ukrainian Students R&D Internet Conference 2015 та VIII Міжнародну студентську науково-практичну конференцію «Людина як суб'єкт міжкультурної комунікації: сучасні тенденції у філології, перекладі та навчанні іноземних мов» (2015 р.).

Структура роботи. Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаної літератури, що нараховує 83 найменування, резюме англійською мовою та десяти додатків. Загальний обсяг роботи – 121 сторінка.

У **вступі** обґрунтовано вибір теми, актуальність проблеми, проаналізовано стан її опрацювання в науковій літературі, вказано на зв'язок

роботи з науковою проблематикою, визначено мету, завдання, об'єкт і предмет, методи та матеріали дослідження.

У **першому** розділі розглянуто теоретичні аспекти поняття фразеологічної одиниці, проаналізовано її структурні та семантичні особливості та різні підходи до її класифікації.

У **другому** розділі детально розглянуті структурно-семантичні параметри англійських фразеологізмів із анімалістичним компонентом.

У **третьому** розділі детально розглянуті основні способи перекладу англійських фразеологізмів-аніمالізмів українською мовою, а також проведений аналіз їх структурно-семантичних особливостей та способів перекладу за допомогою фразеологічного еквівалента, фразеологічного аналога та прийому опису значення.

У **висновках** подані узагальнені теоретичні відомості щодо структурних, лексико-семантичних особливостей фразеологізмів із анімалістичним компонентом та основних способів їх перекладу українською мовою.

Додаток А містить структурну таблицю, розроблену на основі класифікації фразеологічних одиниць за І. В. Арнольд. **Додатки Б, В, Д, Е** містять приклади перекладу англійських фразеологізмів-аніمالізмів українською мовою за допомогою 4 основних способів перекладу. **Додаток Є** демонструє відсоткове співвідношення граматичних категорій фразеологізмів-аніمالізмів англійської мови за класифікацією, запропонованою Л. Щербою. У **Додатку Ж** показано відсоткове співвідношення структурно-семантичних класів фразеологізмів-аніمالізмів за класифікацією О. Куніна. **Додаток З** містить відсоткове співвідношення семантичних класів фразеологічних одиниць із анімалістичним компонентом за класифікацією В. Виноградова. У **Додатку И** показано відсоткове співвідношення тематичних груп фразеологізмів-аніمالізмів англійської мови. Секційна діаграма **Додатку І** демонструє відсоткове співвідношення основних способів передачі англійських фразеологізмів-аніمالізмів українською мовою.

SUMMARY

This research is devoted to the topic «The main peculiarities of translation of English phraseological units with an animalistic component», which is today of the particular importance for the development of phraseological system of English language.

Phraseological units with animalistic component included in monolingual and bilingual dictionaries of collocations represent the object of the paper. The subject and the aim of the research is the analysis of structural and semantic peculiarities of English phraseological units with an animalistic component and the main methods of their translation into Ukrainian.

The structure of the research includes introduction, three logically connected parts each of which has its own structure, conclusions, summary, references and 10 appendices.

The first part of the research deals with the theoretical aspects of English phraseological units functioning, their structural and semantic peculiarities, as well as different approaches to their classification.

The second part is concentrated on English phraseological units with an animalistic component, as well as their semantic and structural characteristics.

The third part of the research is concentrated on the description of the main translation methods used for the translation of English phraseological units with an animalistic component into Ukrainian and the practical investigation of English phraseological units with an animalistic component (955 units) taken from original English and English-Ukrainian sources.

Conclusions include the summarized theoretical information concerning structural and semantic peculiarities of English phraseological units with an animalistic component and the main methods of their translation into Ukrainian.

The appendices demonstrate the percentage of structural and semantic groups of phraseological units according to L. Schcherba, O. Kunin and V. Vinogradov, as well as the main ways of their translation into Ukrainian.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ I. ФРАЗЕОЛОГІЧНА ОДИНИЦЯ ЯК ОБ'ЄКТ ЛІНГВІСТИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ	8
1.1. Визначення фразеологізму як лінгвістичної одиниці	8
1.2. Структурно-граматичні особливості фразеологізмів.	13
1.2.1. Граматичні категорії фразеологізмів.	13
1.2.2. Фразеологізми з граматичною структурою речення	17
1.3. Семантичні особливості фразеологічних одиниць	19
1.3.1. Семантична класифікація фразеологізмів В. В. Виноградова	21
1.3.2. Структурно-семантична класифікація фразеологічних одиниць О. В. Куніна	26
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ I	28
РОЗДІЛ II. СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛІЙСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ-АНІМАЛІЗМІВ	29
2.1. Структурно-семантичні особливості фразеологізмів-аніمالізмів	29
2.2. Семантична характеристика фразеологізмів-аніمالізмів	34
2.3. Фразеологізми-аніمالізми із компаративним компонентом	46
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ II	50
РОЗДІЛ III. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ-АНІМАЛІЗМІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ	51
3.1. Основні способи перекладу англійських фразеологізмів-аніمالізмів.	51
3.1.1. Переклад англійських фразеологізмів-аніمالізмів за допомогою фразеологічного еквівалента.	54
3.1.2. Переклад англійських фразеологізмів-аніمالізмів за допомогою фразеологічного аналогу	57
3.1.3. Переклад англійських фразеологізмів-аніمالізмів за допомогою описового методу.	59

3.2. Аналіз структурно-граматичних особливостей фразеологізмів-аніمالізмів англійської мови.	60
3.3. Аналіз семантичних особливостей фразеологізмів-аніمالізмів англійської мови.	63
3.4. Аналіз основних способів перекладу фразеологізмів-аніمالізмів англійської мови	68
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ III	71
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	.74
РЕЗЮМЕ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ	77
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	78
Додаток А.Класифікація фразеологічних одиниць за І. В. Арнольд	86
Додаток Б. Переклад англійських фразеологізмів-аніمالізмів за допомогою повного еквіваленту	87
Додаток В.Переклад англійських фразеологізмів-аніمالізмів за допомогою часткового еквіваленту	98
Додаток Д.Переклад англійських фразеологізмів аніمالізмів за допомогою фразеологічного аналогу	102
Додаток Е.Переклад англійських фразеологізмів-аніمالізмів за допомогою описового методу	110
Додаток Є. Відсоткове співвідношення граматичних категорій фразеологізмів-аніمالізмів	117
Додаток Ж. Відсоткове співвідношення структурно-семантичних класів фразеологізмів-аніمالізмів	118
Додаток З. Відсоткове співвідношення семантичних класів фразеологізмів-аніمالізмів	119
Додаток И.Відсоткове співвідношення тематичних груп фразеологізмів-аніمالізмів англійської мови	120
Додаток І. Відсоткове співвідношення способів перекладу англійських фразеологізмів-аніمالізмів українською мовою	121